

Methodologie : #GR18 in het nieuws

Methodologie

Met de gemeenteraadsverkiezingen net achter de rug is het van belang te kijken in hoeverre de (lokale) politiek wordt verslagen op diverse mediaplatformen. Welke journalistieke functies vervullen de landelijke, regionale en lokale media, wat zijn de onderlinge verschillen zijn, welke groepen mensen volgen deze media en wat is vervolgens de invloed van deze media op hun stemgedrag? Dit onderzoeken we aan de hand van de volgende onderzoeksvraag:

Wat is de relatie tussen (lokaal) nieuwsaanbod, nieuwsgebruik en stemgedrag rond de gemeenteraadsverkiezingen van 2018?

Om een antwoord te kunnen geven op deze vraag richten wij ons in dit onderzoek op drie onderdelen:

- het aanbod van het nieuws in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen
- het mediagebruik, de politieke oriëntatie en het stemgedrag van de kiezers
- effecten van de berichtgeving op het stemgedrag van kiezers

Naast een handmatige- en een automatische inhoudsanalyse om het nieuwsaanbod te kunnen duiden, maken we gebruik van survey data om het mediagebruik en stemgedrag van kiezers te achterhalen. Per onderdeel van het onderzoek zullen we hieronder aangeven hoe de data zijn verzameld en welke onderzoeksmethode we hebben toegepast.

Onderzoekers

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Stimuleringsfonds in samenwerking met LJS Nieuwsmonitor, Vrije Universiteit Amsterdam en Hogeschool Windesheim. LJS Nieuwsmonitor en de Vrije Universiteit zijn verantwoordelijk voor de dataverzameling en automatische inhoudsanalyse van het nieuwsaanbod. De handmatige inhoudsanalyse is uitgevoerd door studenten van Hogeschool Windesheim. Onderzoeksbureau Kantar Public heeft voor ons de survey data verzameld.

Dataverzameling

9 verschillende gemeentes

Voor dit onderzoek onderzoeken we het nieuwsaanbod in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in de periode van **21 januari 2018 tot en met 21 maart 2018** in de regionale en lokale media van de negen gemeenten die centraal staan in dit onderzoek: Almere, Amsterdam, Bunschoten, Enschede, Langedijk, Nijmegen, Roermond, Rotterdam en Smallingerland. Deze gemeentes zijn geselecteerd op basis van eerder onderzoek van het fonds naar nieuwsvoorziening in de regio. Behalve op hun inwonertal (grote, middelgrote en kleine gemeente) hebben we de gemeenten geselecteerd op hun politieke signatuur: rechts, links, christelijk, lokaal of een combinatie hiervan, om zo een gevarieerd beeld te kunnen laten zien.

Politiek nieuws /gemeentenieuws

We kijken specifiek naar politiek nieuws en nieuws dat betrekking heeft op de door ons gekozen gemeentes. Politiek nieuws is al het nieuws dat gaat over een landelijke of lokale politieke partij of over de gemeenteraadsverkiezingen of gemeentepolitiek. Daarnaast hebben we al het nieuws meegenomen dat betrekking heeft op de gemeente. Hierbij gaat het niet alleen om politiek nieuws, maar ook om nieuws over onderwerpen die in de stad centraal staan, zoals 'criminaliteit in Roermond daalt' of 'Steeds meer ondernemers in Nijmegen'. Dergelijk nieuws is van belang omdat onderzoek aantoonde dat kiezers zich in hun stemkeuze laten leiden door nieuws over onderwerpen die spelen binnen de gemeente, zoals een toe- of afname van criminaliteit, de economische voorspoed of tegenspoed in een gemeente etc.

Regionale en lokale media

De dataverzameling voor de media-analyses wat betreft de automatische inhoudsanalyses loopt van 21 januari tot en met 21 maart 2018. In totaal hebben we 47.664 regionale en lokale nieuwsberichten geanalyseerd. Bekijk hier onder welke nieuwsmedia we per gemeente bekeken hebben.

Almere

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
1almere.nl	Lokale nieuwssite	227
Almere Deze Week	Huis-aan-huisblad	624
almeredezeweek.nl	Website huis-aan-huisblad	645
omroepalmere.nl	Lokale nieuwssite	300
omroepflevoland.nl	Website regionale omroep	902
Totaal		6282

Amsterdam

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
at5.nl	Website lokale omroep	790
echo.nl	Website huis-aan-huisblad	578
Het Parool	Regionaal dagblad	1403
parool.nl	Website regionaal dagblad	3113
nhnieuws.nl	Website regionale omroep	398
Totaal		6282

Bunschoten

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
ad.nl/amersfoort	Website regionaal dagblad	1337
AD/Amersfoortse Courant	Regionaal dagblad	1091
De Gooi- en Eemlander	Regionaal dagblad	1160
debunschoter.nl	Website huis-aan-huisblad	97
gooieneemlander.nl	Website regionaal dagblad	1259
rtvutrecht.nl	Website regionale omroep	585
Totaal		5529

Enschede

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
De Twentsche Courant Tubantia	Regionaal dagblad	2951
tvenschedefm.nl	Website lokale omroep	448
huisaanhuisenschede.nl	Website huis-aan-huisblad	182
indebuurtenschede.nl	Lokale nieuwssite	267
rtvoost.nl	website regionale omroep	788
tubantia.nl	Website regionaal dagblad	1512
Totaal		6148

Langedijk

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
langedijkcentraal.nl	Lokale nieuwssite	106
Langedijker Nieuwsblad	Huis-aan-huisblad	227
langedijkerdagblad.nl	Lokale nieuwssite	115
langedijkernieuwsblad.nl	Website huis-aan-huisblad	269
Noordhollands Dagblad	Regionaal dagblad	2774
noordhollandsdagblad.nl	Website regionaal dagblad	452
Totaal		3943

Nijmegen

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
brugnijmegen.nl	Website huis-aan-huisblad	411
De Gelderlander	Regionaal dagblad	4728
gelderlander.nl	Website regionaal dagblad	1435
indebuurnijmegen.nl	Lokale nieuwssite	434
nieuwsuitnijmegen.nl	Lokale nieuwssite	211
omroepgelderland.nl	Website regionale omroep	648
rn7.nl	Website lokale omroep	530
Totaal		8397

Roermond

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
1limburg.nl	Lokale nieuwssite	810
Dagblad de Limburger	Regionaal dagblad	2893
l1.nl	Website regionale omroep	108
limburger.nl	Website regionaal dagblad	506
rtvroermond.nl	Website lokale omroep	161
VIA Roermond	Huis-aan-huisblad	40
Totaal		4518

Rotterdam

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
ad.nl/rotterdam	Website regionaal dagblad	1971
AD/Rotterdams Dagblad	Regionaal dagblad	3189
dehavenloods.nl	Website huis-aan-huisblad	639
openrotterdam.nl	Website lokale omroep	329
rijnmond.nl	Website regionale omroep	247
versbeton.nl	Lokale nieuwssite	110
Totaal		6485

Smallingerland

Nieuwsmedium	Soort medium	Aantal artikelen
drachtstercourant.nl	Website huis-aan-huisblad	450
frieschdagblad.nl	Website regionaal dagblad	300
lc.nl	Website regionaal dagblad	756
Leeuwarder Courant	Regionaal dagblad	1649
omroepfriesland.nl	Website regionale omroep	202
waldnet.nl	Lokale nieuwssite	307
Totaal		3664

Landelijke media

Om het aanbod van het nieuws goed in kaart te brengen, kijken we, behalve naar regionale en lokale nieuwsmedia, ook naar het nieuwsaanbod van de landelijke media in de verkiezingsperiode. Behalve naar de traditionele platformen, kijken we ook naar de berichtgeving via de websites en de Facebookpagina's. Bekijk hieronder welke titels we hebben onderzocht.

Landelijke dagbladen

- De Volkskrant
- NRC Handelsblad
- Trouw
- De Telegraaf
- Algemeen Dagblad
- Metro

Nieuwssites

- volkskrant.nl
- nrchandelblad.nl
- trouw.nl
- Telegraaf.nl
- ad.nl
- metronieuws.nl
- nu.nl
- nos.nl
- rtlnieuws.nl
- hartvannederland.nl

Facebookpagina's

- Alle politieke partijen
- Alle lijsttrekkers
- Alle landelijke dagbladen
- NOS journaal
- RTL Nieuws
- Nu.nl

Onderzoeksmethode

Automatische inhoudsanalyses: onderwerpen in het nieuws

Om te bepalen waar het nieuws over gaat, maken we gebruik van een automatische inhoudsanalyse waarbij de computer de artikelen inleest en analyseert. Het werkt als volgt:

De computer bepaalt van ieder artikel uit welke woorden dit bestaat. Vervolgens berekent hij in hoeverre bepaalde woorden samen voorkomen ten opzichte van ander woordcombinaties in de artikelen. Dit is een vorm van clusteranalyse. Deze clusters van woorden vormen vervolgens een onderwerp. Zo was de donorwet een duidelijk onderwerp, net als het overlijden van Ruud Lubbers en de affaire rond Halbe Zijlstra. In dit geval hebben we de computer het nieuws laten onderverdelen in 100 onderwerpen.

Per artikel bepaalt de computer in hoeverre het gaat over deze 100 onderwerpen. Een artikel gaat vaak over meer dan één onderwerp. Naast de problematiek rond Airbnb kan een artikel bijvoorbeeld ook gaan over de economische voordelen van een toename van expats in de stad, of juist over een toename van criminaliteit door de komst van meer toeristen. Een artikel over de

aanleg van een nieuwe regionale weg kan tevens gaan over de schade die dit toebrengt aan de natuur.

De 100 verschillende onderwerpen worden ingedeeld in een vooraf bepaalde lijst van onderwerpen die belangrijk worden geacht tijdens de verkiezingen. Deze lijst is samengesteld op basis van een pilot-studie onder het publiek en deze onderwerpen worden ook voorgelegd aan de respondenten die in het kiezersonderzoek, uitgevoerd door Kantar Public, worden ondervraagd wat betreft de problemen in hun gemeente, hun mediagebruik en hun stemgedrag. Het gaat hierbij om de volgende onderwerpen: (financieel) bestuur, criminaliteit en veiligheid, democratie & referendum, economie & werkgelegenheid, kunst & cultuur, minderheden & integratie, natuur & milieu, onderwijs, verkeer, wonen & bouwen, zorg. Naast deze inhoudelijke onderwerpen gaat het in het politieke nieuws vaak over peilingen, over strategisch nieuws (wie sluit wie uit en wie flirt met wie voor een nieuwe coalitie).

Een deel van de data laten we buiten beschouwing. Het gaat om artikelen die niet in te delen zijn in de boven genoemde categorieën, zoals sport en vrije tijd, tv-programma overzichten, aankondigingen etc.

Handmatige analyse

Handmatige coderingen zijn uitgevoerd voor een geconstrueerde week in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Deze dagen zijn geselecteerd uit een periode van drie weken voorafgaande aan de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018. Op deze manier krijgen we een goed en gedegen overzicht van het nieuwsaanbod in de diverse gemeenten van Nederland. Per gemeente zijn alle actieve nieuwsmedia onderzocht (zie dataverzameling). Voor radio en televisie zijn de belangrijkste dagelijks nieuwsprogramma's gecodeerd en de belangrijkste (wekelijkse) actualiteitenprogramma's alsmede speciale verkiezingsuitzendingen. Alle berichten zijn op de volgende kenmerken gecodeerd:

- Onderwerp
- Lokale of landelijke invalshoek
- Genre (nieuwsbericht, achtergrond, reportage, interview etc.)
- Brongebruik (politici, experts, burgers, etc.)
- Invalshoek (informerend, kritisch, vermaak, opiniërend).

Combinatie handmatig/automatische inhoudsanalyse

Speciale aandacht tijdens dit project gaat uit naar de combinatie van zowel handmatige als automatische inhoudsanalyses. Juist door de beschikbaarheid van grote datasets gecodeerde data is het mogelijk om te kijken of de automatische inhoudsanalyse dusdanig betrouwbaar kan worden gemaakt, waar het gaat om het traceren van bronnen en thema's in het nieuws, dat we meer gegevens kunnen gebruiken bij het onderzoek. Ook met het oog op de toekomst is het belangrijk om een dergelijk instrument te ontwikkelen.

Als deelvorm van dit project wordt een instrument ontwikkeld dat specifiek gericht is op het analyseren van regionaal en lokaal nieuws. De in het onderzoek verzamelde gegevens op basis van kwantitatieve handmatige inhoudsanalyse dienen als validatie- en trainingsgegevens voor het automatische instrument. Waar mogelijk wordt de automatische inhoudsanalyse ook gebruikt als aanvulling op de steekproefsgewijze handmatig verzamelde gegevens.

Dit instrument richt zich op het herkennen van thema's, actoren, en de (toon van) relaties tussen thema's en actoren.

Mediagebruik, politieke oriëntatie en stemgedrag van de kiezers

Survey

Het tweede deel van het onderzoek richt zich op het nieuwsgebruik van de inwoners in de diverse gemeenten en de mate waarin zij nieuws gebruiken voor hun politieke oriëntatie in aanloop naar

de verkiezingen. Kantar Public legt tweemaal een survey voor aan een representatieve steekproef van de populatie in iedere gemeente, waarbij gevraagd wordt naar:

- Kennis van / vertrouwen in de lokale politiek
- Interesse in nieuws en nieuwsgebruik landelijke en lokale media
- Stemgedrag tijdens de gemeenteraadsverkiezingen

Om het effect van nieuwgebruik op stemgedrag te meten bestaat de survey uit twee delen. De eerste vragenlijst, uitgevraagd in 4 weken voorafgaand aan de verkiezingen, richtte zich op het landelijke en lokale mediagebruik, op politieke interesse en oriëntatie en op vertrouwen in lokale politiek. Het tweede deel van de vragenlijst werd kort na de verkiezingen uitgevraagd en richtte zich specifiek op stemgedrag en gebruikte nieuwsbronnen voor informatie over de gemeenteraadsverkiezingen.

In totaal hebben ruim 5000 respondenten de eerste vragenlijst ingevuld in een periode van 4 weken voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen 2018.

Aantal respondenten per gemeente vragenlijst 1

Almere 559

Amsterdam 555

Bunschoten 574

Enschede 560

Langedijk 689

Nijmegen 566

Roermond 477

Rotterdam 528

Smallingerland 496

Effecten van de berichtgeving op het stemgedrag van kiezers

In het derde deel van het onderzoek staat de volgende vraag centraal: in hoeverre is sprake van een relatie tussen nieuwsaanbod, nieuwsgebruik en verkiezingsuitslagen?

Om antwoord te geven op deze vraag zal een groot aantal analyses worden uitgevoerd waarbij gekeken wordt naar verschillende soorten nieuws en het effect hiervan op de uitslagen zoals gemeten in de survey. Dit gebeurt door middel van multi-level analyses. Deze zullen we over de gehele data kunnen uitvoeren, maar tevens uitsplitsen naar media(groepen) en gemeenten. Op deze manier krijgen we een nauwkeurig beeld van de effecten van het nieuws op het panel zoals gemeten.